

kapta. A jutalomban részesültek teljes névsorát e helyen közölni nem tudjuk, de az egyházi irattárban bárki megtekintheti.

Most pedig hadd emlékezzem az 1930-as isk. évek egyikének, az I. osztályban tartott utolsó s egyben évfárázó osztályfőnöki órájára.

Kezemben az osztálynapló helyett egy fekete táblájú, a *Gimnázium története* című könyv, amely Orbán Balázs alapítólevelének és végrendeletének szövegét is tartalmazza. Zsebemben a szavazáshoz szükséges kis cédulák. Az osztály tanulói csendben, fegyelmезetten, felállással fogadtak. A tanári asztalhoz érve, nem ültem le, csak néztem azt a 40—45 bogárszemű kis székeley gyermekeket.

Az alapítólevél és végrendelet felolvasása után, a szavazás módosztatát még nem ismerő első osztályosoknak néhány szóbeli utasítás mellett, kiosztottam a szavazó cédulákat, mondván: „most üljetek le, s azzal a rejtegetett kicsi kulccsal nyissátok ki lelketek titkos ajtóját, s ki-ki maga döntse el, melyik az osztálytársai közül, akit becsületesnek, szorgalmasnak, jó magaviseletűnek, segítőnek, egyszóval a legjobbnak tart, s akit boldog örömmel szívébe zárna mint legjobb barátot. Ha döntöttek, — titokban, hogy senki se lássa, senki se tudja, — annak nevét írjátok rá arra a papirosra, hajtsátok össze és tegyétek az asztalra kitett kalapba.“

A szavazólapokat két tanuló bontotta fel és olvasta a neveket. Egy táblán jegyezte a szavazatokat. A nyertest, ki a legtöbb szavazatot kapta, az osztály felállva éljenezte, tapsolta, csak egy maradt ülve, a padra ráborulva, S. Laci, a nyertes. Néhány kedves köszöntő szó után felszólítottam: „Laci, gyere ki, arcodról azt a két lepergő gyöngyszemet töröld le, s az osztály felé fordulva csak annyit mondj köszönöm. Nektek most meg csak azt mondhatom, hogy az első osztályt elvégeztétek. Hiszem és meg vagyok győződve, hogy a délutáni konferencia határozata szerint, mindenki „felsőbb osztályba léphet“. Búcsúzóul mindnyájatoknak, a szeptemberi viszontlátásig jó vakációzást kívánok.“

SIMÉN DOMOKOS

ADALÉKOK AZ ADÁMOSI EGYHÁZKÖZSÉG TÖRTÉNETÉHEZ

Kelemen Lajos *Ádamos és régi emlékei* című, a község múltját idéző tanulmányát¹ főleg egyházi vonatkozású adatokkal kívánom kiegészíteni az alábbiakban.

Ádamosnak a szomszédos Sövényfalva felé eső domblépcsőjét Padének nevezik. Itt homokbányászás közben kő- és bronzkori leletek kerültek elő, bizonyágaként az őskori településnek. Idők folyamán a Padé alatt, a Küküllő vize mellett alakult ki a mai község. A legrégibb egy-

házi nyilvántartásban, a pápai tized jegyzékében — 1334 — Ádámos még nem szerepelt önálló egyházközségként. Dicsőszentmárton, Királyfalva és Sövényfalva a templommal és plébánossal nyilvántartott legközelebbi helységek.

Az unitárius templom a középkor egyetlen emléke. Freskót falain nem találtak a különböző javítások alkalmával, csak fekete (korom) festékekkel rajzolt virágmintákat a diadalíven. A templommal egybeépített torony lőréses, gótikus ablakai igazolják, hogy eredetileg védelmi céllal is építették. A torony bejárata a templomhajóból, egy félköríves záródású keskeny ajtón keresztül nyílik az első emelet magasságában. A templom védelmi jellegére utal az 1711. évi püspöki vizsgálat megfigyelése is: „minden egyet-mást, melyeket a békétlen időkben megőrzés végett a templomba hordtak [...] takarítsák ki.“²

A szépen faragott cinteremkapu, mely Kelemen Lajos szerint „egyike a vidék mindjobban ritkuló becses népi emlékeinek“, 1794-ben készült; az unitárius egyházközség tulajdona.

Ádámos első ismert unitárius lelkésze 1595-ből Várfalvi Péter, tanítója pedig Maksai Kovács István 1625-ből. A 17. században tíz zsinatot tartottak Ádámoson: 1618, 1627, 1629, 1638, 1641, 1652, 1659, 1663, 1681 és 1695-ben. A zsinattartás helyének megválasztásában szerepet játszott a megközelíthetőség, valamint a világi patrónusok jelenléte, akik a több napig tartó zsinatok ellátását biztosíthatták.

Az egyházközség a 17. század második felében 54 családban 172 lelket számlált. 1765-ben 226, 1803-ban 217, 1847-ben 462 lelket tartottak nyilván. Anyagi helyzete a 17—18. században jó; van szántója, kaszálója, szőlőse, erdeje. A község területén 10 épülettel rendelkezett (templom, lelkészi lakás, tanítói lakás iskolával és zsellér házai). 1715-ben 18 leltári tárgyat, míg 1792-ben 41 tárgyat jegyzőkönyveltek.³

Az itten élt számos unitárius család tagjainak munkássága beépült az egyházközség történetébe is. Ezekről a nevezetesebb személyekről kívánok az alábbiakban megemlékezni.

1675. augusztus 23-án Nemes Gergely végrendeletében egy szőlőst és „néminemű földeket“ hagyakozott az egyházközségnek. A férfiak úrvacsorapoharának talpába „G.N.A. 1643“ van bekarcolva, amit Ádámosi Nemes Gergely neve latinus formájának olvashatunk.

Dellői Jármí Miklós, egyházunk első főgondnokának désfalvi Simon Mihálynak volt a veje. Többnyire Désfalván lakott. Neje Simon Judit egy évszám nélküli „körös-körül bécsi kötéses keszkenőt“ ajándékozott Ádámosnak. Mihály fiúk Gálfalvi Erzsébetet vette nőül, akivel Ádámos ma is álló, legrégebb világi épületét, lakóházát emelték.⁴ A ház gerendáján levő írás hirdeti, hogy „JÁRMI MIHÁJ ÉS GÁLFALVI ERZSÉBETH AN[NO] 1756“ építették.

Zsuki Istvánné Jármí Zsuzsánna „egy új kamuka abroszt körülé len csipke“ adott 1765-ben az egyházközségnek.

A lókodi Sándorok az egyházközség előmeneteléért sokat munkáló, áldozatot hozó családja volt Ádámosnak. Bálint 1713-ban egy „varás nélkül való sáhos posztó abroszt“ adott a templom részére. Az 1715. évi püspöki vizsgálatkor Péter képviseli a családot. Miklós gondnoksága

alatt 1755-ben újra fedték a templomot és 1756-ban öntötték a nagy harangot, melyet az első világháborúban olvasztottak be.⁵ Péter 1785—1804 között több alkalommal viselte a gondnoki tiszteletet. 1792. évi leltár szerint Sándor Bálint és felesége Makai Krisztina „két önfedelű és fenekű ónba foglaltatott kannákat konferált az ekklezsia szükségére“⁶. Ugyan ő 1799-ben kőből faragott úrasztalát és perselyt készíttetett, melyre nevét és az évszámot vésette.

Nagyaítai Donáth Ferenc 1791-ben Désfalváról Ádámosra költözik. Itt 1793-tól tölti be a gondnoki tiszteletet. 1801-ben Mikeszászára költözik, ahol önálló unitárius egyházközséget szervezett, cserepes téglá templomot építtetett, lelkészi lakásról, harangról, úrasztali felszerelésről, temetőről gondoskodott. Halála után 1819-ben megszűnt az önálló mikeszászai egyházközség.

A Kolozsvárt lakó, de Ádámoson és Dombón is birtokos Pákei család tagja írta be nevét az egyházközség történetébe. Pákei Jánosné, aranyosrákosi Nagy Judit egy „művészien metszett“ aranyozott ezüst kelyhet és egy „másfél kupás“ fedeles ónkannát adományozott 1846-ban az úrasztalára. Pákei Róza egy aranyozott ezüst „tányérocskát“ adott. Pákei Lajos 1845-ben, a ma is használatos tálat, valamint 10 drb. tankönyvet adott. 1854-ben újjólag a szegénysorsú tanulóknak 30 drb. ábécés könyvet és 20 drb. falitáblát adományozott. Pákei Krisztina férje kövendi Gál Miklós 1814-ben gondnok, 1844—1847 között küküllőköri felügyelő gondnok volt.

JEGYZETEK

¹ Keresztény Magvető továbbiakban KerMagv 88 [1982] 208—210.

² KerMagv LIV [1922] 171.

³ Leltár az ádámosi egyházközség levéltárában, kéziratos munka.

⁴ Ozv. Mátyás Balázsné tulajdonában.

⁵ A harang felirata: „In Gloriam Dei per filium Jesum Christum quaedum G. rex Adamos Christi renovans me Unitarios aff[er]at fissus fueris firmius ipse curat. Anno 1756.“ Protocol[um] Generalis Visitationis de A[nno] 1803. Küküllő et Maros. 80.

⁶ Uo. 75. „Két bokáj füles kantsok, mind a kettő fenekéi szélek ón foglalatba. ón gombos fedelek pedig füleikhez fenn álló ónsarkokban forognak, színes mázzal virágokkal [...] elnyuló virágos ágak között áll egy veres bika sárga szarvával feit feltartva. Mind a kettő Sándor Bálint ajándéka.“

Dr. KOVÁCS LAJOS

AZ EVANGÉLIUM HIRDETÉSÉNEK ÁLLANDÓ IDŐSZERŰSÉGE

Lelkészavatató egyházi beszéd

Mk 4,1—8; Mt 5,20

A magvető példázata, a könyörülő szamaritánus és a tékozló fiú példázataival együtt, gyermekkorunk óta jóismerősként követ életutunkon. Nem véletlen, hogy Jézus sok hangulatos, színes, lenyűgöző példázata közül a hívő keresztény és közelebbről unitárius ember gondolkozásához és szívéhez ez a három példázat tudott a legközelebb férkőzni. Ennek a közkedveltségnek oka elsősorban abban áll, hogy ezek a példázatok szemléletességükkel és mélytartalmú mondanivalóikkal ma, közel kétezer esztendővel elhangzásuk után is, magukkal ragadnak, állásfoglalásra készítenek, a magasrendű valláserkölcsei szemlélet mindig időszerű voltára eszméltetnek.

A bibliai tudósítás szerint Jézus a magvető példázatát a Genezáreti tó partján, nagy sokaság jelenlétében mondta. Tehát tanítása mindenki felé hangzott, aki mondanivalóját érdeklődéssel és hívő lélekkel hallgatta.

Van azonban alapigénknek egy második része is, amelyet Jézus a hozzá legközelebb állókhoz, tanítványai szűkebb köréhez intézett, figyelmeztetésül, szerető intésképpen: „Mondom néktek, hogy ha a ti igazságotok nem több az írástudók és farizeusok igazságánál, semmiképpen sem mehettek be az Isten országába.”

Alapigénk első része a Zsinati Főtanácsunkra összegyűlt egyházi és világi vezetőink, az egyházköri és egyházközségi képviselők és a gyülekezet minden tagja felé hangzik. Annak második része pedig útmutatás kíván lenni azoknak az ifjú lelkészlestvéreinknek, akik ma ünnepi felavatásban részesülnek.

A magvető példázatában Jézus arra az elvi jelentőségű kérdésre adott választ, hogy van-e célja a lelki magvetésnek? Erdemes-e, sok ellenkező látszat ellenére is, rendszeresen, megszakítás nélkül prédikálni az evangéliumot?

Jézus tanítványai és népe körében szüntelenül, fáradhatatlanul szórta a magot, megtorpanás nélkül végezte a lelki magvetés áldott munkáját. Missziói tevékenysége közben tapasztalnia kellett, hogy az elvetett mag fejlődésének útjában sok nehézség és akadály jelentkezett. Sok fáradság, aggodás és szeretet kárba vészett, sok beszéd és tanítás pusztában elhangzott szóvá vált. Azt is megtanulta, hogy a lelki magvetés eredménye szemmel nem mindig látható, nem mindig kézzelfogható. Abban való bizonyossága azonban megingathatatlan volt, hogy a munka valamilyen eredményt mindig felmutat. Ezért arra a kérdésre, hogy van-e értelme a lelki magvetésnek, teljesen derülátó, határozott feleletet adott. Ez a válasz, amely minden idők hívő, imádkozó emberének szól, hangsúlyozza,